

Безкоровайна Л. В.

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ВОЄННИЙ ЧАС

Всі юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми господарювання зобов'язані складати фінансову звітність [1]. Таку вимогу містить чинне законодавство і її потрібно виконати незважаючи ні на які перешкоди, зокрема на воєнний стан, який вже майже рік існує в нашій країні. Однак, у країні запроваджено певні послаблення щодо вимог подання фінансової звітності. Так, підприємства, які в період дії воєнного стану не мають змоги подати фінансову звітність, мусять її подати протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання [2].

Також Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV зобов'язує деяких суб'єктів господарської діяльності оприлюднювати фінансову звітність. Від такого оприлюднення звільнені мікро- та деякі малі підприємства, а ось решта підприємств зобов'язані розмістити свою фінансову звітність разом із аудиторським звітом, звітом про управління на своїй вебсторінці або своєму вебсайті. Підприємства, які становлять суспільний інтерес (крім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів), публічні акціонерні товариства, суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку, підприємства, які здійснюють діяльність у видобувних галузях повинні оприлюднювати фінансову звітність не пізніше 30 квітня року, що настає за звітним. Інші

підприємства, які повинні оприлюднювати фінансову звітність мають це зробити до 1 червня року, який настає за звітним роком.

Щодо вимоги оприлюднення фінансової звітності, законодавством також передбачено воєнне послаблення, а саме: якщо під час воєнного стану, звітність не була вчасно оприлюднена, потрібно буде це зробити протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану. Особи, відповідальні за своєчасне і в повному обсязі подання та оприлюднення фінансової звітності в період дії воєнного стану, а також протягом трьох місяців після його припинення, звільняються від відповідальності за неоприлюднення звітності [3].

Однією із обов'язкових вимог для складання річної фінансової звітності, згідно зі ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, п. 12. Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2000 р. № 419 та п. 7 розд. I Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом МФУ від 02.09.2014 р. № 879 [4], є проведення інвентаризації. Однак, у нинішніх реаліях не всі підприємства мають змогу проводити інвентаризацію. Для таких підприємств, які знаходяться на окупованій території та/або мають (мали) місцезнаходження на території ведення бойових дій у період дії воєнного стану, передбачено можливість проведення інвентаризації після усунення перешкод для безпечного доступу комісії до активів підприємства [4]. Інші ж підприємства мають проводити інвентаризацію на загальних підставах.

Іще одне актуальне питання, стосується воно обліку та відображення у фінансовій звітності активів підприємств, які знаходяться на окупованих територіях або територіях, де ведуться бойові дії. Згідно чинного законодавства запаси та необоротні активи, які знаходяться на зазначених територіях і до яких підприємство не має доступу продовжують відображатись у фінансовій звітності підприємства. Списати такі активи не можна до тих пір, поки підприємство не отримає безперервний доступ до них. Однак, підприємство

повинне оцінити негативний вплив змін в економічному і правовому середовищі та відобразити в обліку суми втрат від зменшення корисності необоротних активів до того моменту, коли буде відновлено доступ до активів підприємства. Потім за результатами проведеної інвентаризації буде відображено або відновлення корисності необоротних активів, або їх списання. Така процедура розглянута у НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів», затвердженому наказом МФУ від 24.12.2004 р. № 817 [5]. Стосовно запасів можна застосувати процедуру їх уцінки до чистої вартості реалізації, про що зазначено у НП(С)БО 9 «Запаси», затвердженому наказом МФУ від 20.10.1999 р. № 246 [6].

Існують підприємства, які під час воєнного стану передали транспортні засоби у тимчасове користування військовим. Такі транспортні засоби потрібно продовжувати обліковувати на балансі підприємства, нараховуючи амортизацію, до тих пір, поки їх не повернуть або не нададуть документи, що підтвердять знищення такого транспортного засобу. Лише тоді можна буде списати ці активи з балансу підприємства.

Якщо ж у підприємства є достовірна інформація, що певний актив знищено внаслідок бойових дій, то його можна списати не чекаючи завершення воєнного стану. Однак, це можливо за умови, що підприємство має безперешкодний доступ до такого активу. Для встановлення фактів псування цінностей або в разі настання надзвичайних подій обов'язково має бути проведена інвентаризація [4].

Щодо нарахування амортизації необоротних активів, які обліковуються на балансі підприємства, але через військові дії тимчасово не використовуються, слід відмітити, що амортизацію слід проводити нараховувати. Призупинення діяльності підприємства не є підставою для не нарахування амортизації необоротних активів. Нарахування амортизації основного засобу призупиняється лише на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації [7]. Тож якщо підприємство впевнене у тому, що протягом тривалого часу необоротні активи

використовуватись не будуть, потрібно здійснити їх консервацію, тоді можна буде не нараховувати амортизацію.

Також потрібно буди уважними з відображенням дебіторської заборгованості і пам'ятати, що під час дії воєнного стану списати таку заборгованість, навіть якщо спливає строк позовної давності, не можна. Згідно з п. 19 «Прикінцевих та перехідних положень» Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV [8] на період дії воєнного, надзвичайного стану, на строк його дії продовжується строк позовної давності. Та є ще одна особливість. Водночас продовжує діяти продовження строків, пов'язане з карантинном через захворюваність на COVID, яке визначене в п. 12 згаданого документа. Тож лише після закінчення воєнного стану та строку дії карантину, потрібно буде поррахувати коли ж сплине строк позовної давності і лише після цього списати безнадійну дебіторську заборгованість.

Одним із специфічних об'єктів обліку, який з'явився на деяких підприємствах під час воєнного стану є гуманітарна допомога, яка надходила одержувачам як від іноземних так і від вітчизняних надавачів. Таку отриману допомогу слід обліковувати як цільове фінансування (на субрахунку 483) і відповідно відображати у пасиві балансу підприємства. Під час використання гуманітарної допомоги у підприємства виникають витрати і дохід, які слід відображати в обліку згідно з вимогами НП(С)БО 15 «Дохід», затвердженого наказом МФУ від 29.11.1999 р. № 290 та НП(С)БО 16 «Витрати», затвердженого наказом МФУ від 31.12.1999 р. № 318. Особливість визнання доходу від гуманітарної допомоги є те, що його визнають протягом тих періодів, в яких були зазанані витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування (яким є гуманітарна допомога).

Отже, воєнний стан та військові дії в Україні вплинули і продовжують впливати на діяльність усіх підприємств. Тож усі ці впливи слід врахувати, застосувати можливі законодавчі послаблення і скласти фінансову звітність. При цьому і Примітках для річної фінансової звітності у описовій їх частині радимо здійснити стислий опис хронології подій, які відбувались на

підприємстві з 24.02.2022 року до 31.12.2022 року, а також інші важливі нюанси, які дозволяють користувачам «читати» фінансову звітність з повним розумінням реальних справ. Саме це забезпечить дотримання підприємством принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 07.02.2023).

2. Порядок подання фінансової звітності: Постанова Кабінету міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення 08.02.2023).

3. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 3 березня 2022 р. № 2115-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення 07.02.2023).

4. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 року № 879 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 08.02.2023).

5. Зменшення корисності активів: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 від 24 грудня 2004 р. № 817 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (дата звернення 07.02.2023).

6. Запаси: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 від 20 жовтня 1999 р. № 246 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 07.02.2023).

7. Основні засоби: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 від 27 квітня 2000 р. № 92 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 08.02.2023).

8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 08.02.2023).